

Sveučilište u Splitu Medicinski fakultet
Universitas Studiorum Spalatensis Facultas Medica
Šoltanska 2A
21000 Split
HRVATSKA

KLASA: 029-04/26-01/0002

URBROJ: 2181-198-02-01-26-0224

Split, 25. lipnja 2026.

Na temelju članka 50. Statuta Medicinskog fakulteta u Splitu i Odluke o izmjenama i dopunama Statuta od 11. lipnja 2025. godine, a u svezi odredaba Politike otvorene znanosti Sveučilišta u Splitu (ožujak, 2023.), Fakultetsko vijeće Medicinskog fakulteta u Splitu, na prijedlog prodekanice za znanost, poslijediplomske studije i međunarodnu suradnju prof. dr. sc. Katarine Vukojević, na svojoj 9. redovitoj sjednici, održanoj 25. lipnja 2026. godine, donijelo je

ODLUKU

I.

Donosi se Politika otvorene znanosti Medicinskog fakulteta u Splitu, koja čini sastavni dio ove odluke.

II.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se na službenim mrežnim stranicama Medicinskog fakulteta u Splitu.

DEKANICA

Prof. dr. sc. Renata Pecotić

Dostaviti:

- Pismohrana, ovdje

Tel: +385 (0)21 557 800 / 557 903

Fax: +385 (0)21 557 895

e-mail: office@mefst.hr

web: www.mefst.unist.hr

Politika otvorene znanosti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

---

Split, lipanj 2026.

1. Sažetak

Ovaj dokument predlaže **provedbeni okvir politike otvorene znanosti** Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu (MEFST). Cilj je operacionalizirati načela otvorene znanosti u istraživačkom, nastavnom i administrativnom radu Fakulteta na način koji je usklađen s **Politikom otvorene znanosti Sveučilišta u Splitu Hrvatskim planom za otvorenu znanost** iz 2025. godine te zahtjevima programa **Obzor Europa** za otvorenu znanost i upravljanje istraživačkim podacima

Politika Sveučilišta u Splitu već utvrđuje temeljna načela - usklađenost s FAIR načelima, otvoreni pristup recenziranim publikacijama, pohranu rezultata u institucijski repozitorij, izradu Plana upravljanja istraživačkim podacima (DMP) prije početka istraživanja te promicanje otvorene znanosti kroz edukaciju i sudjelovanje javnosti. Ovaj dokument **ne ponavlja sveučilišnu politiku**, već je razrađuje na razini Fakulteta i prilagođava specifičnostima biomedicinskih istraživanja.

Posebnost biomedicinskog konteksta zahtijeva primjenu načela „**otvoreno koliko je moguće, zatvoreno koliko je nužno**“. Klinički podaci, genomske podaci, biobanke i drugi osjetljivi skupovi podataka ne smiju se automatski javno dijeliti. Dokument stoga uvodi mehanizme klasifikacije podataka, kontroliranog pristupa, pseudonimizacije i anonimizacije, te jasno definira ulogu Etičkog povjerenstva i procesa informiranog pristanka u skladu s GDPR-omi nacionalnim propisima.

Predloženi okvir obuhvaća: (1) otvoreni pristup publikacijama uz primarno korištenje **Repozitorija MEFST** u sustavu **Dabar** te, za EU projekte, platforma Zenodo; (2) obvezan ili snažno preporučeni DMP za sve istraživačke projekte; (3) registraciju kliničkih ispitivanja i sustavnih pregleda te transparentno izvještavanje prema EQUATOR smjernicama; (4) otvoreni softver i kod uz odgovarajuće licenciranje; (5) otvorene obrazovne sadržaje uz Creative Commons licence; (6) jasne uloge i odgovornosti, akcijski plan za 24 mjeseca i mjerljive pokazatelje provedbe.

2. Uvod i svrha

2.1. Što je otvorena znanost

Otvorena znanost je pristup znanstvenom radu koji teži većoj **transparentnosti, dostupnosti, ponovljivosti i suradnji**. Obuhvaća otvoreni pristup publikacijama, otvorene istraživačke podatke, otvorene metodologije i protokole, otvoreni softver i kod, otvorene obrazovne sadržaje te aktivno uključivanje javnosti i drugih dionika u istraživački proces. UNESCO-ova Preporuka za otvorenu znanost iz 2021. godine postavila je globalni okvir koji su prihvatili nacionalni sustavi, uključujući Republiku Hrvatsku.

2.2. Zašto je otvorena znanost važna za medicinski fakultet

Medicinska istraživanja imaju posebnu društvenu odgovornost: njihovi rezultati izravno utječu na zdravlje ljudi, klinička odlučivanja i javnozdravstvene politike. Otvorena znanost u medicini doprinosi:

- bržem prijenosu znanja iz istraživanja u kliničku praksu i nastavu
- smanjenju nepotrebnog ponavljanja istraživanja i racionalnijem korištenju javnih sredstava
- većoj reproducibilnosti i kvaliteti istraživačkih rezultata
- vidljivosti i citiranosti znanstvenih radova MEFST-a u međunarodnoj zajednici
- jačanju suradnje s kliničkim partnerima, drugim sastavnicama Sveučilišta i međunarodnim konzorcijima
- transparentnoj komunikaciji znanosti prema pacijentima, studentima i široj javnosti
- jačanju povjerenja u znanost i borbi protiv dezinformacija u zdravstvu

2.3. Granice otvorenosti

Otvorenost u medicinskim istraživanjima nije apsolutna. Zaštita osobnih podataka, posebni kategorija osobnih podataka (kao što su zdravstveni podaci), poštivanje prava ispitanika, integritet kliničkih ispitivanja, intelektualno vlasništvo i mogućnosti komercijalizacije zahtijevaju odgovorno upravljanje otvorenošću.

Ovaj dokument polazi od načela „otvoreno koliko je moguće, zatvoreno koliko je nužno“, kako ga formulira i program Obzor Europa.

2.4. Svrha dokumenta

Svrha ovog dokumenta je: (1) operacionalizirati Politiku otvorene znanosti Sveučilišta u Splitu na razini Fakulteta; (2) uskladiti rad MEFST-a s Hrvatskim planom za otvorenu znanost i Obzor Europa praksama; (3) uspostaviti jasne provedbene postupke i odgovornosti; (4) pružiti istraživačima, asistentima, višim asistentima, doktorandima i drugim dionicima konkretne alate (predloške, kontrolne liste, matrice odluke); te (5) omogućiti praćenje i kontinuirano poboljšanje provedbe.

3. Pravni, strateški i institucionalni okvir

Provedba otvorene znanosti na MEFST-u temelji se na više slojeva propisa, strategija i praksi. Sljedeća tablica daje pregled.

Razina	Akt / okvir	Relevantnost za MEFST
Sveučilišna	Politika otvorene znanosti Sveučilišta u Splitu	Temeljni okvir za sve sastavnice; potiče postupanje u skladu FAIR načela, obvezu pohrane radova i podataka u repozitorij, izradu DMP-a, edukaciju i otvorenu znanost kao prioritet.
Sveučilišna	Strategija UNIST-a / Znanstvena strategija UNIST-a	Strateški okvir koji prepoznaje otvorenu znanost kao prioritet razvoja.
Nacionalna	Hrvatski plan za otvorenu znanost (MZOM, svibanj 2025.)	Definira nacionalne smjernice za upravljanje istraživačkim podacima, infrastrukturu, otvoreni pristup publikacijama i prilagodbu sustava vrednovanja znanstvenog rada.
Nacionalna	Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu (2012.)	Povijesni okvir koji utvrđuje pravo čitanja, pohrane, distribucije, pretraživanja, dohvaćanja i indeksiranja radova u otvorenom pristupu.
Nacionalna	Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 111/2021.)	Reguliranje prava autora, embarga, sekundarne objave i licenciranja.
EU i Nacionalna	GDPR i Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/2018.)	Obvezna primjena pri svakoj obradi osobnih podataka, posebice zdravstvenih podataka u istraživanjima.
EU i Nacionalna	Etički kodeks i relevantni interni pravilnici, specifični NDAs i propisi o pravima pacijenata	Obvezni za sve studije s ispitanicima i pacijentima; ulogu ima Etičko povjerenstvo MEFST-a.
Europska	Obzor Europa - pravila otvorene znanosti	Obvezni otvoreni pristup publikacijama, FAIR podaci, DMP, registracija outputa, načelo „as open as possible, as closed as necessary“.
Europska	UNESCO Preporuka za otvorenu znanost (2021.)	Vrijednosni i normativni okvir.
Tehnička	Sustav Dabar (Srce) i Repozitorij MEFST	Operativna infrastruktura; FAIR-usklađen; podržava sve tipove digitalne građe.
Tehnička	OpenAIRE, EOSC, Zenodo, re3data, OpenDOAR	Dopunska europska infrastruktura za diseminaciju, otkrivanje i pohranu podataka.

4. Opseg primjene

Ovaj dokument primjenjuje se na cjelokupnu istraživačku i znanstveno-nastavnu djelatnost Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

4.1. Osobni opseg

- znanstveno-nastavno osoblje (zaposlenici izabrani na znanstveno-nastavna, znanstvena i suradnička radna mjesta)
- istraživači zaposleni na projektima i programima Fakulteta
- asistenti i viši asistenti
- studenti uključeni u znanstveno-istraživački rad (uključujući studente na izradi diplomskih i doktorskih radova)
- vanjski suradnici dok rade na projektima i istraživanjima Fakulteta ili koriste resurse MEFST-a
- članovi Etičkog povjerenstva te osoblje sljedećih ustrojstvenih jedinica Fakulteta: Središnje medicinske knjižnice, Službe za znanost, Službe za ljudske resurse, opće i pravne poslove i Službe za informacijsko-komunikacijske tehnologije, u svom dijelu odgovornosti

4.2. Predmetni opseg

Dokument se odnosi na sljedeće vrste istraživačkih ishoda i materijala:

- znanstveni i stručni radovi u časopisima i zbornicima, uključujući preprinte i postprinte
- knjige, poglavlja u knjigama i monografije
- istraživački podaci u svim oblicima (kvantitativni, kvalitativni, klinički, genomski, slikovni, multimedijjski)
- istraživački protokoli, statistički planovi i registracije studija
- istraživački softver, kod i računalni radni tokovi
- obrazovni materijali za nastavu (sylabi, prezentacije, vježbe, otvoreni nastavni resursi)
- doktorski i diplomski radovi
- drugi istraživački ishodi (npr. inovacije, prototipovi) - uz odgovarajuće iznimke radi zaštite prava intelektualnog vlasništva (npr. patenti)

5. Temeljna načela

Sljedeća načela operacionaliziraju politiku Sveučilišta u Splitu i prilagođavaju je biomedicinskom kontekstu. Načela se primjenjuju paralelno, a u slučaju nepodudaranja između njih prednost imaju zaštita ispitanika, pacijenata i istraživačkog integriteta.

5.1. Otvoreni pristup publikacijama

Sve recenzirane znanstvene publikacije nastale radom djelatnika i suradnika MEFST-a trebaju biti dostupne u otvorenom pristupu, putem Repozitorija MEFST i/ili u časopisima otvorenog pristupa, uz poštovanje autorskih prava i embarga izdavača.

5.2. FAIR istraživački podaci

Istraživački podaci moraju biti pronalazljivi, dostupni, interoperabilni i ponovno upotrebljivi. Pohrana podataka u sustav Dabar omogućuje ispunjavanje tehničkih FAIR uvjeta (URN:NBN, OAI-PMH, Dublin Core, Creative Commons licences)

5.3. Odgovorno dijeljenje podataka i „as open as possible, as closed as necessary“

Otvorenost se ostvaruje u mjeri u kojoj je to moguće s obzirom na zaštitu osobnih podataka, etička i sigurnosna ograničenja te ugovorne obveze. Razlozi zatvorenosti dokumentiraju se u DMP-u i dostupni su u sažetom obliku.

5.4. Transparentnost metodologije i reproducibilnost

Fakultet potiče preregistraciju studija, objavu protokola i statističkih planova te transparentno izvještavanje prema EQUATOR smjernicama (CONSORT, PRISMA, STROBE, ARRIVE, CARE, SPIRIT i drugi).

5.5. Istraživački integritet

Otvorena znanost provodi se u skladu s nacionalnim i međunarodnim načelima istraživačkog integriteta (npr. ALLEA Europski kodeks ponašanja za istraživački integritet) te Etičkog kodeksa Medicinskog fakulteta.

5.6. Zaštita ispitanika, pacijenata i ranjivih skupina

Ni jedan oblik otvorenosti ne smije ugroziti privatnost, dostojanstvo ili sigurnost ispitanika i pacijenata. Posebna pažnja posvećuje se ranjivim skupinama (djeca, trudnice, osobe s invaliditetom, kronični bolesnici, osobe s mentalnim poteškoćama).

5.7. Etičnost

Sva istraživanja koja uključuju ljude, ljudske uzorke, životinje ili osjetljive podatke mora odobriti Etičko povjerenstvo Fakulteta i/ili nadležno tijelo prije početka istraživanja.

5.8. Uključivost i akademska sloboda

Fakultet potiče uključivost u istraživačke procese (građanska znanost, suradnja s pacijentima i udrugama gdje je primjenjivo) uz čuvanje akademske slobode istraživača u izboru tema i metodologije.

5.9. Odgovorno upravljanje intelektualnim vlasništvom

Otvorena znanost ne isključuje zaštitu prava intelektualnog vlasništva. Patentno osjetljivi rezultati, ugovorne obveze prema partnerima i komercijalni interesi razmatraju se prije objave; (potencijalna) potreba zaštite IP-a može opravdati embargo ili kontrolirani pristup.

6. Politika otvorenog pristupa publikacijama

6.1. Pohrana u repozitorij

Svi recenzirani radovi (uključujući članke, poglavlja u knjigama, konferencijske radove) koji su nastali u okviru djelovanja MEFST-a (zaposlenja, projekata, nastavne ili istraživačke aktivnosti pod okriljem ili u suradnji s MEFST-om), a čiji su autori ili koautori djelatnici, suradnici, doktorandi ili studenti MEFST-a, trebaju se pohraniti u **Repozitorij MEFST** ili drugi prikladan institucijski, tematski ili nacionalni repozitorij sukladan sustavu Dabar.

- preporuča se pohrana u roku od 30 dana od prihvaćanja rada
- pohranjuje se prihvaćeni rukopis (postprint) ili objavljena verzija (Version of Record), ovisno o autorskim pravima i pravilima izdavača
- autori provjeravaju politiku izdavača (npr. putem Sherpa Romeo) i, ako je potrebno, primjenjuju embargo
- embargo treba biti jasno označen u zapisu metapodataka i ne smije prelaziti razumno razdoblje sukladno pravilima izdavača i, gdje je primjenjivo, financijera

6.2. Identifikatori i afilijacija

Svaki autor s MEFST-a obvezuje se navoditi:

- jedinstveni identifikator istraživača - **ORCID** ID
- službenu afilijaciju MEFST-a u standardiziranom obliku (preporučeno: „Sveučilište u Splitu, Medicinski fakultet“ / „University of Split School of Medicine“)
- digitalne identifikatore (DOI, Handle, URN:NBN) za svoje radove i, gdje je primjenjivo, podatkovne skupove

6.3. Izbor časopisa

Pri izboru časopisa autori daju prednost vjerodostojnim časopisima otvorenog pristupa indeksiranim u relevantnim bazama (DOAJ, Scopus, Web of Science). Izbjegavaju se predatorski časopisi (časopisi bez recenzentskog procesa, transparentne uredničke politike ili stvarnog uredništva). Hibridni časopisi prihvatljivi su samo iznimno, kada je je trošak pokriven važećim transformativnim ugovorom, dostupnim APC vaučerom kroz nacionalne sporazume s izdavačima, ili kada to financijski uvjeti programa financiranja izričito ne zabranjuju.

6.4. Troškovi APC i BPC

Troškovi otvorenog pristupa članku (Article Processing Charge, APC) i knjizi (Book Processing Charge, BPC) mogu se podmiriti iz projektnih sredstava ili drugih izvora, uz sljedeće kriterije:

- časopis je potpuno otvorenog pristupa (uključen u DOAJ) ili je hibridni model iznimno prihvatljiv isključivo uz postojeći transformativni ugovor, dostupni APC vaučer ili izričito dopuštenje programa financiranja
- postoji iskazana znanstvena vrijednost objavljivanja u tom časopisu

- izabrana je odgovarajuća otvorena licenca (preporučeno CC BY ili ekvivalent kako traži programa Obzor Europa)
- trošak je opravdan u proračunu projekta, sukladno pravilima financijera

6.5. Doktorski radovi i diplomski radovi

U skladu s nacionalnom praksom i sustavom Dabar, doktorski i diplomski radovi obranjeni na MEFST-u pohranjuju se u Repozitorij MEFST-a i u pravilu su u otvorenom pristupu. Iznimke (embargo do 24 mjeseca, ili duže u opravdanim slučajevima) mogu se odobriti zbog:

- priprema rezultata za objavu u časopisu
- zaštite prava intelektualnog vlasništva (npr. patentne prijave)
- ugovornih obveza prema partnerima

7. Politika upravljanja istraživačkim podacima

7.1. Plan upravljanja istraživačkim podacima (DMP)

Za sve nove istraživačke projekte koji prikupljaju ili obrađuju istraživačke podatke izrada **Plana upravljanja istraživačkim podacima (DMP)** obvezna je ili snažno preporučena prije početka prikupljanja podataka. Za projekte financirane iz programa Obzor Europa DMP je **obavezan** i mora se ažurirati tijekom projekta.

Minimalni sadržaj DMP-a:

- opis vrste i obujma podataka koji će se prikupiti ili generirati
- izvori podataka, postupci prikupljanja i obrade
- dokumentacija i metapodatci (standardi, sheme, rječnici)
- etička i pravna pitanja, uključujući informirani pristanak i procjenu rizika za privatnost
- klasifikacija podataka (otvoreni / ograničeno dostupni / zatvoreni)
- odabir repozitorija i razdoblje pohrane
- licenciranje (Creative Commons, softverske licence, kontrolirani pristup)
- sigurnosne mjere, sigurnosne kopije, planovi za nepredviđene situacije
- odgovornosti članova tima i nadležnosti za upravljanje podacima nakon završetka projekta
- procjena troškova upravljanja podacima

7.2. Klasifikacija podataka

Razina	Definicija	Tipični primjeri u medicini
Otvoreni	Podaci dostupni javno bez ograničenja, uz odgovarajuću licencu i metapodatke.	Agregirani statistički podaci, javno objavljeni protokoli, sintetski skupovi podataka, javno dostupne sekvence iz dozvoljenih izvora, podatci iz javnih baza podataka.
Ograničeno dostupni (kontrolirani pristup)	Podaci se dijele s istraživačima koji ispunjavaju definirane uvjete (npr. odobrenje Etičkog povjerenstva, ugovor o korištenju podataka).	Pseudonimizirani klinički podaci, genomski podaci, podaci iz biobanki, slikovni podaci pacijenata.
Zatvoreni	Podaci nisu javno dostupni; razlozi i način pohrane dokumentirani u DMP-u.	Agregirani podaci, a identificirajući podatak može biti objavljen isključivo uz izričit pristanak ispitanika (npr. objava slike u prikazu slučaja). Podaci pod patentnim postupkom, podaci s ugovornim ograničenjima.

7.3. Izbor repozitorija

Pri izboru repozitorija primjenjuju se sljedeći kriteriji (u skladu s programom Obzor Europa i hrvatskim sustavom Dabar):

- repozitorij je pouzdan i evidentiran u re3data ili OpenDOAR
- podržava trajne identifikatore (DOI, Handle, URN:NBN)
- podržava strojno čitljive metapodatke (Dublin Core, DataCite)
- podržava odgovarajuće razine pristupa (uključujući kontrolirani pristup za osjetljive skupove)
- osigurava dugoročnu pohranu i sigurnosne kopije

Preporučeni repozitoriji:

- **Repozitorij MEFST (dio sustava DABAR)** kao primarna pohrana za publikacije, doktorske, diplomske radove te istraživačke ishode
- **Sustav Dabar** za druge tipove digitalne građe
- **Zenodo** za softver, podatke i ostale outpute koji nemaju prirodan disciplinarni dom
- disciplinarni repozitoriji (npr. EBI/ENA, GenBank, PRIDE, EGA, Dryad, Figshare) prema standardima područja istraživanja
- kontrolirani repozitoriji za osjetljive zdravstvene i genomske podatke (npr. European Genome - phenome Archive)

7.4. Metapodaci, dokumentacija i licenciranje

Pohrana podataka uključuje strojno čitljive metapodatke prema relevantnim standardima područja, dokumentaciju koja omogućuje razumijevanje i ponovnu upotrebu podataka, te primjerenu licencu (vidi poglavlje 15.).

7.5. Trajnost pohrane i sigurnost

Sigurnosne kopije, redovita provjera integriteta zapisa i postupanje s podacima nakon završetka projekta planiraju se u DMP-u. Minimalno razdoblje pohrane određuje se prema pravilima financijera, propisa i specifičnostima područja, ali se preporučuje najmanje **10 godina** za podatke iz biomedicinskih istraživanja, ako poseban propis ne određuje drugačije.

7.6. Pristup podacima nakon završetka projekta

Voditelj projekta osigurava da podaci, sukladno DMP-u i pravnim ograničenjima, ostanu pronalazljivi i pristupačni i nakon završetka projekta. Po prestanku radnog odnosa s Fakultetom, voditelj projekta može predložiti dekanskom kolegiju Fakulteta imenovanje druge osobe u radnom odnosu s Fakultetom kao povjerenika za upravljanje podacima. Dekanski kolegij može takvog povjerenika imenovati i na vlastitu inicijativu.

8. Medicinski osjetljivi podaci i etika

Ovo je središnje poglavlje provedbenog dokumenta. Klinički, genomski i drugi zdravstveni podaci pripadaju **posebnoj kategoriji osobnih podataka** u smislu članka 9. GDPR-a. Njihovo dijeljenje strogo je regulirano i ne smije se odvijati automatski, čak ni iz najboljih namjera otvorene znanosti.

8.1. Načelo odgovorne otvorenosti

Pri svakom istraživanju koje obrađuje osobne ili zdravstvene podatke primjenjuje se pravilo „**otvoreno koliko je moguće, zatvoreno koliko je nužno**“. Konkretno:

- osobni i zdravstveni podaci ne otvaraju se javno bez postupka procjene rizika i odobrenja Etičkog povjerenstva
- agregirani podaci, sažetci ili sintetski skupovi mogu se učiniti otvorenima ako se time ne ugrožava privatnost
- individualni razinski podaci u pravilu se dijele putem mehanizma kontroliranog pristupa

8.2. Procjena rizika za privatnost (DPIA)

Za istraživanja koja uključuju osobne podatke u značajnom obujmu, posebne kategorije podataka, povezivanje skupova podataka ili nove tehnologije obrade, istraživač se savjetuje sa službenikom za zaštitu osobnih podataka (DPO) radi procjene je li potrebno provesti Procjenu učinka na zaštitu podataka (DPIA). Ako DPO utvrdi da DPIA nije potrebna, ta potvrda se dokumentira i smatra dostatnom.

8.3. Informirani pristanak

Postojanje i sadržaj informiranog pristanka određuju koliko je daljnje korištenje i dijeljenje podataka moguće. Preporuke:

- obrasci informiranog pristanka uključuju jasne odredbe o pohrani, dijeljenju, ponovnoj upotrebi, anonimizaciji i mogućim sekundarnim analizama
- gdje je primjenjivo, koristi se široki pristanak (engl. *broad consent*) za buduća istraživanja, uz mogućnost povlačenja pristanka
- za biobanke i registre koristi se posebno strukturirani pristanak prilagođen području
- mogućnost otvaranja podataka na razini pojedinca uvjetovana je sadržajem pristanka

8.4. Anonimizacija i pseudonimizacija

Anonimizacija je nepovratan postupak; pseudonimizacija je reverzibilna i podaci ostaju osobni u smislu GDPR-a. Pri otvaranju podataka:

- istinska anonimizacija u medicinskim podacima je tehnički zahtjevna, posebno kod malih populacija, rijetkih bolesti i genomskih podataka
- pseudonimizirani podaci dijele se kontroliranim pristupom, a ne javnim
- procjena rizika reidentifikacije dokumentira se prije objave

8.5. Kontrolirani pristup i Data Access Committee

Za skupove podataka koji se ne mogu otvoriti javno, ali se mogu dijeliti pod uvjetima, primjenjuje se mehanizam kontroliranog pristupa. Zahtjev za pristup uključuje opis svrhe istraživanja, etičko odobrenje, ugovor o korištenju podataka i mjere zaštite. Odobrenje je vremenski ograničeno i revidira se.

Ocjenu zahtjeva za pristup kontroliranim podacima u prvoj fazi provodi Etičko povjerenstvo MEFST-a, u suradnji sa službenikom za zaštitu osobnih podataka i Odjelom za pravne poslove, sukladno postupniku utvrđenom u točki 13. Ovisno o obimu i složenosti zahtjeva, institucija može razmotriti osnivanje zasebnog povjerenstva za pristup podacima (DAC), čiji bi sastav, mandat i postupnik bili institucionalno utvrđeni. Za podatke pohranjene u vanjskim kontroliranim repozitorijima (npr. EGA) primjenjuju se mehanizmi pristupa koje propisuje taj repozitorij.

8.6. Uloga Etičkog povjerenstva

Etičko povjerenstvo MEFST-a u kontekstu otvorene znanosti:

- procjenjuje etičku prihvatljivost istraživanja prije početka, uključujući plan dijeljenja podataka
- ocjenjuje informirani pristanak, posebno odredbe o sekundarnoj upotrebi i otvaranju podataka
- savjetuje istraživače o postupanju sa slučajnim nalazima (engl. *incidental findings*) i osjetljivim rezultatima
- daje suglasnost za razinu pristupa podacima (otvoreni / kontrolirani / zatvoreni) sukladno klasifikaciji podataka u predloženom protokolu istraživanja
- surađuje sa službenikom za zaštitu osobnih podataka i Odjelom za pravne poslove Fakulteta u graničnim slučajevima

8.7. Posebne kategorije podataka

8.7.1. Genomski podaci

Genomski podaci u pravilu su jedinstveno identificirajući. Otvaranje agregiranih rezultata (sažeci, alelne frekvencije) može biti prihvatljivo; razinski genomski podaci dijele se isključivo kontroliranim pristupom u specijaliziranim repozitorijima (npr. EGA).

8.7.2. Podaci iz biobanki

Pohrana, korištenje i dijeljenje uzoraka i pridruženih podataka iz biobanki regulira se posebnim ugovorima i pristancima. Otvaranje metapodataka o postojećim zbirkama (bez identifikatora ispitanika) se potiče.

8.7.3. Klinički podaci i podaci iz kliničkih ispitivanja

Za interventna klinička ispitivanja primjenjuju se posebni propisi (Uredba (EU) 536/2014 i nacionalni provedbeni akti). Primarni rezultati objavljuju se sukladno obvezama prijavljenih registara; razinski podaci pacijenata dijele se kontrolirano.

8.7.4. Slikovni i drugi visokorizični podaci

Slikovni podaci (radiologija, dermatologija, retinalne snimke i sl.) zahtijevaju temeljitu deidentifikaciju (uklanjanje EXIF-a, lica, identifikatora). Pristanak ispitanika treba pokrivati sekundarnu upotrebu.

8.8 Slučajni nalazi

Postupanje s slučajnim nalazima u kliničkim i genomskim istraživanjima opisuje se u protokolu i pristanku, uz definiran način informiranja sudionika kad je to klinički korisno i etički prihvatljivo.

8.9. Dokumentiranje razloga zatvorenosti

Svaki slučaj u kojem se podaci ne otvaraju mora biti **dokumentiran** u DMP-u i, gdje je relevantno, u prijavi projekta. Razlozi mogu uključivati zaštitu osobnih podataka, etička ograničenja, zaštitu prava intelektualnog vlasništva, ugovorne obveze i sigurnosne razloge. Preporuča se objaviti barem metapodatke skupa s naznakom uvjeta pristupa.

9. Otvoreni istraživački protokoli, registracija i transparentnost

Transparentnost dizajna i provedbe istraživanja jedan je od najučinkovitijih mehanizama za poboljšanje kvalitete znanosti.

9.1. Registracija studija

- interventna klinička ispitivanja registriraju se prije uključanja prvog ispitanika u javnom registru (primjerice ClinicalTrials.gov, EU Clinical Trials Register, ISRCTN i sl.)
- sustavni pregledi i meta-analize registriraju se u PROSPERO-u ili ekvivalentnoj platformi prije početka pretraživanja literature
- preregistracija se preporučuje i za druga područja (eksperimentalne studije, opservacijske studije s velikim setom podataka)

9.2. Objava protokola i statističkih planova

Fakultet potiče objavu cjelovitih istraživačkih protokola i statističkih planova za analize u časopisima koji to omogućuju ili na repozitoriju Open Science Framework / Zenodo. Cilj je smanjiti rizik selektivnog izvještavanja.

9.3. Smjernice za izvještavanje

Pri izvještavanju rezultata primjenjuju se relevantne EQUATOR smjernice:

Tip studije	Smjernica
Randomizirana kontrolirana ispitivanja	CONSORT (uključujući proširenja: pilot, klaster, pragmatička)
Sustavni pregledi i meta-analize	PRISMA i PRISMA-P za protokole
Opservacijske studije	STROBE (kohortne, presječne, case-control)
Eksperimenti na životinjama	ARRIVE
Prikazi slučajeva	CARE
Protokoli interventnih ispitivanja	SPIRIT
Dijagnostička točnost	STARD
Studije razvoja i validacije prediktivnih modela	TRIPOD
Kvalitativna istraživanja	COREQ, SRQR

Istraživači su dužni izabrati i navesti konkretnu primijenjenu smjernicu u prijavi rada.

10. Otvoreni softver, kod i računalne analize

Računalni kod i radni tokovi koji su nastali u istraživanjima MEFST-a tretiraju se kao istraživački ishodi i, gdje je moguće, dijele se otvoreno.

10.1. Pohrana koda

- preporuča se korištenje sustava za upravljanje verzijama (Git) i javnih platformi (GitHub, GitLab) za razvoj
- za citabilnu verziju koda povezanu s publikacijom koristi se Zenodo (DOI po izdanju) ili druga FAIR-usklađena platforma
- repozitorij koda povezuje se s odgovarajućim publikacijama putem trajnih identifikatora

10.2. Dokumentacija i reproducibilnost

- uz kod se objavljuje dokumentacija (README, lista ovisnosti, verzije okruženja, primjeri ulaza i izlaza)
- preporučuju se reproducibilni okviri (npr. Docker, Conda, Snakemake, Nextflow, Quarto, R Markdown) gdje je primjenjivo
- uvodi se preporuka „pokretanje jednom naredbom (eng. *one click*) gdje je moguće

10.3. Licenciranje softvera

Preporučene licence za istraživački softver uključuju MIT, BSD-3, Apache 2.0 (permisivne) ili GPL-3.0 / LGPL-3.0 (copyleft). Izbor ovisi o ciljevima projekta i ugovornim obvezama.

10.4. Ograničenja

Otvaranje koda može biti ograničeno kad:

- kod sadrži pristupne podatke, ključeve ili druge osjetljive informacije
- je vezan uz patentno osjetljiv algoritam ili komercijalni proizvod
- može omogućiti reidentifikaciju ispitanika kombinacijom s drugim podacima
- postoje sigurnosna ograničenja (dual-use)

11. Otvoreni obrazovni materijali

Otvoreni obrazovni resursi (OER) doprinose kvaliteti i dostupnosti medicinske edukacije.

11.1. Dijeljenje nastavnih materijala

- preporučuje se dijeljenje sylaba, prezentacija, vježbi, kliničkih scenarija i drugih nastavnih materijala u Repozitoriju MEFST ili nacionalnim/europskim OER platformama
- dijeljenje je dobrovoljno za sadržaje koji nisu zaštićeni autorskim pravima trećih osoba

11.2. Licenciranje

Za otvorene obrazovne materijale preporučuju se Creative Commons licence, najčešće CC BY ili CC BY-SA. Za primjere koji uključuju kliničke slučajeve obavezna je deidentifikacija.

11.3. Zaštita autorskih prava trećih osoba

- slike, sheme, tablice i tekstovi iz tuđih izvora koriste se uz odgovarajuće dopuštenje ili u okviru zakonskih iznimaka (npr. citat, ilustracija u svrhu poučavanja nastave. Opseg citata treba biti u skladu s poštenom praksom, uz obvezno navođenje izvora citata, uključujući ime autora
- preporučuje se korištenje materijala s dopuštenim licencama (CC, javno vlasništvo, vlastiti rad)

11.4. Privatnost pacijenata u nastavi

Klinički primjeri u obrazovnim materijalima koriste deidentificirane podatke; gdje je primjenjivo, koristi se izričiti pristanak ili sintetski/fiktivni primjeri.

11.5. Kvaliteta i odgovornost

Autori snose odgovornost za točnost i ažurnost otvorenih obrazovnih materijala. Materijali se redovito ažuriraju i jasno se navodi datum verzije.

12. Uloge i odgovornosti

Provedba politike zahtijeva koordinirano djelovanje više aktera. Tablica daje pregled.

Akter	Ključne odgovornosti
Uprava Fakulteta	Donosi i revidira politiku; osigurava resurse; integrira otvorenu znanost u strateške dokumente i godišnje planove rada.
Prodekan za znanost, poslijediplomske studije i međunarodnu suradnju	Operativno koordinira provedbu; prati pokazatelje; podnosi godišnje izvješće Fakultetskom vijeću; predlaže izmjene dokumenta.
Središnja medicinska knjižnica	Prva kontaktna točka za istraživače; podrška za pohranu radova, osnovne informacije o izradi DMP-a, izbor časopisa i licenci; sudjeluje u provođenju edukacije; održava komunikaciju sa Srcem (Dabar).
Etičko povjerenstvo	Procjenjuje etičku prihvatljivost istraživanja, plan dijeljenja podataka, informirani pristanak; savjetuje o razini otvorenosti podataka.
Voditelji projekata	Osiguravaju izradu DMP-a; brinu o pohrani publikacija i podataka; nadziru rad članova tima u skladu s politikom.
Istraživači	Pohranjuju radove i podatke; navode ORCID i afilijaciju; primjenjuju EQUATOR smjernice; sudjeluju u edukacijama.
Asistenti, viši asistenti, doktorandi	Primjenjuju politiku u svom radu; pohranjuju doktorske radove i prateće materijale; vode DMP za svoje istraživanje.
Mentori	Podučavaju asistente, više asistente i doktorande dobrim praksama otvorene znanosti; pregledavaju DMP-ove; potvrđuju usklađenost u procesu obrane.
Služba za ljudske resurse, opće i pravne poslove, Odjel za pravne poslove	Savjetuje o autorskim pravima, ugovorima, licencama, ugovorima o korištenju podataka.
Služba za informacijsko-komunikacijske tehnologije	Tehnička podrška za pohranu, sigurnosne kopije i sigurnost podataka.
Služba za znanost	Podrška u prijavama projekata (uključujući DMP, otvorenu znanost u programu Obzor Europa), praćenje obveza prema financijerima.
Službenik za zaštitu osobnih podataka (DPO)	Savjetuje o GDPR-u, DPIA-i; nadzire postupanje s osobnim podacima.
Sveučilišna knjižnica i Srce/Dabar	Vanjska infrastrukturna podrška; održavanje sustava Dabar; nacionalna integracija.
Radna skupina za otvorenu znanost	Prati provedbu politike i predlaže izmjene u skladu s nacionalnim i europskim smjernicama; savjetuje osoblje o praksama otvorene znanosti; koordinira s Središnjom medicinskom knjižnicom, Etičkim povjerenstvom i drugim relevantnim tijelima; izvještava Upravu Fakulteta o stanju provedbe

13. Provedbeni postupci

Sljedeći postupci pretvaraju politiku u svakodnevnu praksu. Predloženi su kao referentni, a tehnički detalji se mogu prilagoditi praksi i alatima.

13.1. Prije početka projekta

1. Istraživač / voditelj projekta provjerava obveze financijera u pogledu otvorene znanosti.
2. Izrađuje se nacrt Plana upravljanja podacima i traži se mišljenje Središnje medicinske knjižnice / Službe za znanost.
3. Identificiraju se osobni / zdravstveni podaci; po potrebi se pokreće Procjena učinka na zaštitu podataka (DPIA).
4. Pribavlja se odobrenje Etičkog povjerenstva, uključujući plan dijeljenja podataka.
5. Registrira se studija (kliničko ispitivanje, sustavni pregled) u odgovarajućem registru.
6. Otvara se ili ažurira ORCID iD svih članova tima.

13.2. Pri prijavi projekta

1. U projektnu prijavu uključuje se opis prakse otvorene znanosti (DMP, plan diseminacije, repozitoriji, licence, troškovi naknade za obračun članaka (APC)).
2. Procjenjuju se troškovi otvorenog pristupa i predviđaju se u proračunu.
3. Definira se IP strategija (gdje je relevantno) prije objave.

13.3. Tijekom istraživanja

1. DMP se ažurira pri značajnijim promjenama.
2. Sigurnosne kopije i kontrole pristupa redovito se provjeravaju.
3. Preprinti se mogu objavljevati prema području (npr. medRxiv, bioRxiv) uz oznaku „nije recenzirano“.

13.4. Pri predaji rada u časopis

1. Provjerava se politika izdavača (sekundarna objava, embargo, licenca).
2. U trenutku prihvaćanja autor pohranjuje prihvaćeni rukopis u Repozitorij MEFST (kontrolna lista B).
3. Navode se ORCID, afilijacija MEFST-a, izvori financiranja i izjave o dostupnosti podataka i koda.
4. Po objavi, ažurira se zapis u repozitoriju s objavljenom verzijom (gdje to dopušta licenca) i digitalni identifikator objekta (DOI).

13.5. Pri završetku projekta

1. DMP se finalizira; donose se odluke o trajnoj pohrani podataka i razinama pristupa (matrica D).
2. Završno izvješće financijeru uključuje listu otvorenih outputa s trajnim identifikatorima.
3. Voditelj prenosi odgovornost za podatke u skladu s pravilima Fakulteta.

13.6. Pohrana u Repozitorij MEFST

1. Autor se prijavljuje putem AAI@EduHr u sustav Dabar.
2. Popunjava metapodatke (autori, ORCID, afilijacija, sažetak, ključne riječi, financijer, projekt).
3. Prilaže odgovarajuću verziju datoteke i postavlja licencu.
4. Ako je primjenjiv embargo, postavlja datum kraja embargo perioda.
5. Središnja medicinska knjižnica provjerava i odobrava unos.

13.7. Odluka o otvorenosti podataka

Voditelj istraživanja odluku donosi u suradnji s Središnjom medicinskom knjižnicom MEFST-a, Etičkim povjerenstvom i službenikom za zaštitu osobnih podataka.

13.8. Dokumentiranje iznimke

Iznimke od otvorenog pristupa dokumentiraju se kratkim obrazloženjem i prilažu se DMP-u.

14. Licenciranje

Licence određuju što drugi smiju činiti s istraživačkim ishodima. Pravilan izbor licence je kritičan za stvarnu otvorenost.

14.1. Creative Commons licence

Licenca	Opis	Tipična upotreba
CC BY 4.0	Dopušta dijeljenje i prerađivanje uz navođenje autora; preporučena za znanstvene publikacije i podatke u programu Obzor Europa.	Publikacije, podaci, OER
CC BY-SA 4.0	Kao CC BY, ali izvedena djela moraju koristiti istu licencu.	Otvoreni obrazovni resursi
CC BY-NC 4.0	Zabranjuje komercijalnu upotrebu; nije usklađena s nekim definicijama otvorenog pristupa i pojedinim financijerima.	Materijali kod kojih se želi spriječiti komercijalna upotreba
CC BY-ND 4.0	Ne dopušta izvedena djela.	Posebno stilski osjetljivi tekstovi
CC0	Odricanje od svih prava (public domain dedication); pogodno za metapodatke.	Metapodaci, jednostavni skupovi podataka

14.2. Softverske licence

Licenca	Opis i tipična upotreba
MIT	Permisivna; minimalni uvjeti; široka upotreba u istraživačkom softveru.
BSD-3-Clause	Permisivna; klauzula o ne-promociji.
Apache 2.0	Permisivna; uključuje patentnu licencu; preporučena za projekte s patentnim aspektima.
GPL-3.0 / LGPL-3.0	Copyleft; izvedena djela moraju biti pod istom licencom; jača zajednička otvorenost.

14.3. Kada licenca nije dovoljna

Ako podaci ili materijali sadrže osobne, zdravstvene ili etički osjetljive sadržaje, licenca sama po sebi nije dovoljna. Pristup se tada uvjetuje ugovorom o korištenju podataka, odobrenjem nadležnog tijela (Etičkog povjerenstva MEFST-a ili, kada bude osnovano, zasebnog povjerenstva za pristup podacima) i dodatnim mjerama zaštite, neovisno o tome je li skup tehnički dostupan.

14.4. Preporučena tablica izbora licence

Tip ishoda	Preporuka	Komentar
Recenzirani članci	CC BY 4.0	Standard za program Obzor Europa i većinu programa.
Knjige i monografije	CC BY 4.0 ili CC BY-NC 4.0	Ovisno o ugovoru s nakladnikom.
Doktorski i diplomski radovi	CC BY 4.0 (preporučeno) ili CC BY-NC 4.0	Uz odgovarajući embargo gdje je opravdano.
Otvoreni podaci (neosjetljivi)	CC BY 4.0; metapodaci CC0	Osigurava ponovnu upotrebu.
Klinički / genomski podaci	Kontrolirani pristup + ugovor o korištenju	CC licenca obično nije primjerena.
Softver	MIT / Apache 2.0	Permisivne licence olakšavaju ponovnu upotrebu.
Otvoreni obrazovni materijali	CC BY 4.0 ili CC BY-SA 4.0	Vodeći standard u OER zajednici.

15. Financiranje i troškovi otvorene znanosti

15.1. APC i BPC troškovi

Troškovi otvorenog pristupa mogu se planirati u proračunima projekata, kad to dopuštaju pravila financijera. Kriteriji prihvatljivosti uključuju: vjerodostojnost časopisa (npr. DOAJ, Scopus, WoS), znanstveno opravdanje izbora, izbor odgovarajuće licence, te usklađenost s pravilima konkretnog programa.

15.2. Prednost institucionalnih i repozitornih rješenja

- kad god je moguće, koristi se „zelena ruta“ (pohrana u Repozitorij MEFST) bez dodatnih troškova
- preprinti se mogu koristiti za rano dijeljenje rezultata bez troška
- Open Research Europe i druge platforme bez APC-a razmatraju se kao opcija za Obzor Europa projekte

15.3. Hibridni časopisi

Hibridni model načelno nije prihvatljiv u programima kao što je Obzor Europa jer dovodi do dvostrukog financiranja istog sadržaja (pretplata institucije + APC autora). Iznimno je dopušten jedino kada je trošak pokriven transformativnim ugovorom ili vaučerom kroz nacionalne sporazume s izdavačima. MEFST trenutno raspolaže ograničenim brojem APC vaučera koje institucija prima putem NSK; autori provjeravaju dostupnost vaučera u knjižnici prije plaćanja APC-a. Troškovi APC-a ne padaju na osobni teret autora.

15.4. Planiranje troškova u projektnim prijavama

- proračun projekta uključuje stavku za APC/BPC, pohranu i diseminaciju otvorenih podataka, izradu DMP-a, te edukaciju i podršku
- Služba za znanost i Središnja medicinska knjižnica pomažu u procjeni i opravdanju troškova

16. Edukacija i podrška

Provedba politike nije moguća bez kontinuirane edukacije. MEFST će u suradnji s nadležnim ustrojstvenim jedinicama Fakulteta i relevantnim stručnjacima osigurati edukacijske aktivnosti vezane uz otvorenu znanost, upravljanje podacima i srodne teme. Središnja medicinska knjižnica djeluje kao prva kontaktna točka za istraživače, a u edukacijske aktivnosti po potrebi se uključuju i drugi stručnjaci.

16.1. Predloženi sadržaji edukacije

- osnove otvorene znanosti i FAIR načela
- izrada DMP-a za biomedicinska istraživanja (radionica)
- rad u Repozitoriju MEFST i sustavu Dabar
- autorska prava, embargo, licenciranje (CC, softverske licence)
- zaštita podataka u biomedicinskim istraživanjima (GDPR, DPIA, anonimizacija)
- preregistracija, EQUATOR smjernice, transparentno izvještavanje
- reproducibilni radni tokovi (Git, Zenodo, Quarto/R Markdown, Docker)
- izbor časopisa, izbjegavanje predatorskih izdavača, ORCID

16.2. Ciljne skupine

- asistenti, viši asistenti i doktorandi (preporuča se kao obvezni sadržaj u nastavi poslijediplomskog studija)
- mladi istraživači
- mentori
- voditelji projekata
- administrativno osoblje (Središnja medicinska knjižnica , Služba za ljudske resurse, opće i pravne poslove, Odjel za pravne poslove)

16.3. Format

- redovne radionice (najmanje dva puta godišnje)
- individualne konzultacije u Središnjom medicinskoj knjižnici
- online materijali i kratki video tutorijali
- uključivanje u nastavu na poslijediplomskim studijima

17. Praćenje provedbe i pokazatelji

Pokazatelji omogućuju objektivnu evaluaciju provedbe i kontinuirano poboljšanje. Predloženi su minimalni skupovi.

17.1. Kvantitativni pokazatelji

Pokazatelj	Mjerenje	Ciljna vrijednost (24 mj.)
Udio publikacija djelatnika MEFST-a pohranjenih u Repozitoriju MEFST	Godišnje, % od ukupnog broja	≥ 70%
Udio publikacija u otvorenom pristupu (zlatni ili zeleni put)	Godišnje, %	≥ 70%
Broj izrađenih DMP-ova	Godišnje	svi novi projekti s podacima
Broj pohranjenih skupova podataka	Godišnje	rast u odnosu na baznu godinu
Broj edukacija i broj sudionika	Godišnje	minimalno 4 radionice godišnje
Broj projekata s definiranim planom otvorene znanosti	Godišnje	100% novih projekata
Broj publikacija s otvorenim protokolom ili registracijom	Godišnje	rast
Broj istraživača s ORCID-om	Periodično	100%
Broj istraživača s ažuriranim profilom u CROSBİ / Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji	Periodično	100%
broj prijava EP	Godišnje	rast
broj registriranih protokola	Godišnje	Minimalno 1 godišnje

17.2. Kvalitativni pokazatelji

- zadovoljstvo istraživača, asistenata, viših asistenata i doktoranada (anketa jednom u dvije godine)
- prepreke u provedbi i potreba za podrškom
- kvaliteta DMP-ova i provedba mjera zaštite podataka
- integriranost otvorene znanosti u nastavne planove i mentorstvo

17.3. Izvještavanje

Prodekan za znanost, poslijediplomske studije i međunarodnu suradnju priprema godišnje izvješće o provedbi politike koje se podnosi Fakultetskom vijeću i objavljuje u skraćenom obliku.

18. Akcijski plan za 24 mjeseca

Akcijski plan je tablični prikaz prioriternih aktivnosti u prve dvije godine provedbe. Rokovi su orijentacijski (Q1–Q8 od datuma usvajanja); prilagođavaju se kalendaru Fakulteta.

Aktivnost	Nositelj	Rok	Resursi	Pokazatelj uspjeha	Rizik	Mjera ublažavanja
Imenovanje radne skupine za otvorenu znanost (u daljnjem tekstu: radna skupina)	Uprava Fakulteta	Q1	Odluka o imenovanju, vrijeme članova	Imenovana radna skupina	Niska razina sudjelovanja	Jasan mandat i mjerljivi zadatci
Pregled postojećih praksi i postojećeg stanja u Repozitoriju MEFST	Središnja medicinska knjižnica+ radna skupina	Q1-Q2	Vrijeme djelatnika	Izvješće o stanju	Nepotpuni podaci	Sustavna metodologija pregleda
Izrada predloška DMP-a za biomedicinska istraživanja	Radna skupina, nastavnici kolegija Istraživanja u biomedicini u suradnji s Središnjom medicinskom knjižnicom	Q2	Vrijeme, primjeri dobre prakse	Predložak DMP-a u upotrebi	Predložak previše složen	Pilotiranje s 3–5 projekata
Izrada vodiča za pohranu u Repozitorij MEFST	Središnja medicinska knjižnica	Q2	Vrijeme, video oprema	Vodič i video upute objavljeni	Slabo praćenje	Promocija putem prodekana
Pilot-edukacije za asistente, više asistenta, doktorande i mentore	Središnja medicinska knjižnica + prodekan za znanost, poslijediplomske studije i međunarodnu suradnju	Q2–Q3	Vrijeme, prostor, materijali	Min. 2 radionice; 50+ sudionika	Mala posjećenost	Uvrštavanje u poslijediplomsku nastavu
Uspostava savjetodavne podrške (one-stop-shop u knjižnici)	Središnja medicinska knjižnica	Q3	Definiran kontakt, raspored	Funkcionira savjetovalište; broj konzultacija	Nedostatak kapaciteta	Kombinirano radno vrijeme; online termini

Aktivnost	Nositelj	Rok	Resursi	Pokazatelj uspjeha	Rizik	Mjera ublažavanja
Donošenje politike na Fakultetskom vijeću	Uprava Fakulteta	Q3–Q4	Pravna provjera	Donesena odluka	Otpor zbog opterećenja	Postupna primjena, edukacija
Uspostava mehanizma za pristup osjetljivim podacima (DAC)	Etičko povjerenstvo + radna skupina + DPO	Q4–Q5	Pravna podrška	Funkcionalan postupak	Pravna složenost	Suradnja s pravnom službom UNIST-a
Integracija ORCID-a u administrativne procese	Služba za informacijsko-komunikacijske tehnologije	Q4	IT podrška	100% istraživača s ORCID-om	Dvostruki unos podataka	Automatizacija gdje je moguće
Edukacijski ciklus za istraživače (kvartalne radionice)	Središnja medicinska knjižnica	Q3–Q8	Vrijeme, materijali	≥ 2 radionice godišnje	Zamor	Raznovrsnost tema, certifikati
Pilot otvaranja podataka u 2–3 projekta	Voditelji projekata + Središnja medicinska knjižnica	Q5–Q6	Vrijeme, repozitorij	Pohranjeni FAIR skupovi	Tehničke prepreke	Suradnja sa Srcem
Prvo godišnje izvješće o otvorenoj znanosti	Prodekan za znanost, poslijediplomske studije i međunarodnu suradnju	Q5	Podaci iz repozitorija, ankete	Izvješće objavljeno	Nedostatak podataka	Definirani izvori podataka
Revizija politike i ažuriranje predložaka	Radna skupina	Q7–Q8	Vrijeme	Verzija 2.0 nacрта	Promjene propisa	Praćenje MZOM i EU promjena
Drugo godišnje izvješće i predaja na FV	Prodekan za znanost, poslijediplomske studije i međunarodnu suradnju	Q8	Podaci	Izvješće usvojeno	Niski indikatori	Mjere podrške i komunikacije

19. Iznimke i ograničenja

Iznimke od otvorenog pristupa moguće su, ali moraju biti **opravdane i dokumentirane**. Glavne kategorije razloga:

- zaštita osobnih podataka (GDPR, zaštita posebnih kategorija osobnih podataka kao što su zdravstveni podaci)
- etički razlozi (zaštita ranjivih skupina, rizik od diskriminacije, štete za sudionike)
- sigurnosni razlozi (dual-use, biosigurnost, kritična infrastruktura)
- povjerljivost (industrijska tajna, klinička tajnost, profesionalna tajna)
- intelektualno vlasništvo (patenti, autorska prava trećih osoba)
- komercijalizacija i mogući patentni postupci
- ugovorne obveze prema partnerima i financijerima
- ograničenja nametnuta partnerima (npr. konzorcijski sporazum, NDA)

U svim slučajevima:

- iznimka se dokumentira u DMP-u i u Izjavi o iznimci od otvorenog pristupa
- iznimka se redovito revidira; razlozi mogu biti vremenski ograničeni (npr. embargo zbog patenta)
- preporučuje se barem objava metapodataka i sažetaka kako bi rezultati bili pronalazljivi (engl. *findable*) čak i kad nisu pronalazljivi (engl. *accessible*)

Pojmovnik

Sljedeći pojmovnik daje radne definicije termina korištenih u ovom dokumentu. Definicije su usklađene s Politikom otvorene znanosti Sveučilišta u Splitu, Hrvatskim planom za otvorenu znanost i ustaljenom praksom.

Pojam	Definicija
Otvorena znanost	Pristup znanstvenom radu koji teži većoj transparentnosti, dostupnosti, ponovljivosti i suradnji kroz cijeli istraživački ciklus.
Otvoreni pristup (OA)	Slobodan, online dostupan i ponovno upotrebljiv pristup recenziranim znanstvenim publikacijama, uz odgovarajuću licencu.
Zlatni put (Gold OA)	Objava u časopisu otvorenog pristupa. Obuhvaća dva podmodela: (1) APC model - autor ili institucija plaća troškove obrade članka (Article Processing Charge), članak je besplatan za čitatelje; (2) Diamond OA - ni autor ni čitatelj ne plaćaju ništa, časopis se financira iz institucionalnih, nacionalnih ili zakladnih sredstava. (APC nije sinonim za zlatni put).
Zeleni put (Green OA)	Pohrana prihvaćenog rukopisa ili objavljene verzije u repozitorij, uz moguć embargo.
Hibridni časopis	Pretplatnički časopis koji omogućuje da pojedini članci budu otvoreni uz APC; često nije usklađen s pravilima programa Obzor Europa.
Preprint	Verzija rada koja nije recenzirana, javno dostupna na preprint serveru (npr. medRxiv, bioRxiv).
Postprint (prihvaćeni rukopis)	Verzija rada nakon recenzije, prije izdavačevog uređivanja i prijeloma.
Version of Record (VoR)	Konačna objavljena verzija rada od izdavača.
Repozitorij	Digitalna zbirka koja prikuplja, pohranjuje i diseminira znanstvene ishode (publikacije, podatke, kod itd.).
DMP (Plan upravljanja istraživačkim podacima)	Dokument koji opisuje kako će se podaci tijekom i nakon projekta prikupljati, dokumentirati, pohranjivati, dijeliti i čuvati.
FAIR načela	Pronalazljivost, dostupnost, interoperabilnost i ponovna upotrebljivost podataka i metapodataka.
Metapodaci	Strukturirani podaci o podacima/publikacijama (autori, naslov, datum, identifikator, licenca itd.).
Anonimizacija	Nepovratan postupak uklanjanja identifikatora; rezultirajući podaci više nisu osobni.
Pseudonimizacija	Zamjena identifikatora s ključem koji se čuva odvojeno; podaci ostaju osobni u smislu GDPR-a.
Kontrolirani pristup	Mehanizam u kojem se podaci dijele samo s autoriziranim korisnicima pod definiranim uvjetima (npr. ugovor o korištenju, odobrenje DAC-a).
DAC (Data Access Committee)	Tijelo koje odlučuje o zahtjevima za pristup osjetljivim podacima.

Pojam	Definicija
Embargo	Vremenski ograničeno razdoblje u kojem javni pristup nije dopušten, najčešće prema politici izdavača ili radi zaštite IP-a.
CC licenca	Standardizirana licenca Creative Commonsa (CC BY, CC BY-SA, CC BY-NC, CC BY-ND, CC0).
ORCID	Jedinstveni trajni identifikator za istraživače.
DOI / Handle / URN:NBN	Trajni digitalni identifikatori za istraživačke ishode.
Dabar	Nacionalna platforma digitalnih akademskih arhiva i repozitorija koju održava Srce.
EQUATOR mreža	Mreža smjernica za transparentno izvještavanje istraživanja u zdravstvu (CONSORT, PRISMA, STROBE i druge).
EOSC	European Open Science Cloud - europska federirana podatkovna infrastruktura za otvorenu znanost.
As open as possible, as closed as necessary	Načelo prema kojem se rezultati otvaraju u najvećoj mogućoj mjeri, ali se zatvaraju tamo gdje je to nužno radi zaštite osobnih podataka, etike, IP-a i sigurnosti.

Popis korištenih izvora

Primarni službeni izvori:

- Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu. Politika otvorene znanosti Sveučilišta u Splitu. <https://mefst.unist.hr/znanost/novosti-2567/politika-otvorene-znanosti-sveucilista-u-splitu/12472>
- Središnja medicinska knjižnica MEFST. Otvoreni pristup. <https://mefst.unist.hr/fakultet/knjiznica-11315/otvoreni-pristup/12449>
- Repozitorij MEFST. <https://repozitorij.mefst.unist.hr/>
- Sveučilišni računski centar Srce. Dabar - Digitalni akademski arhivi i repozitoriji. <https://www.srce.unizg.hr/dabar> i <https://dabar.srce.hr/>
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih RH. Hrvatski plan za otvorenu znanost (2025.). <https://mzom.gov.hr/vijesti/hrvatski-plan-za-otvorenu-znanost/7045>
- European Research Executive Agency, European Commission. Open science u programu Obzor Europa (engl. *Horizon Europe*). https://rea.ec.europa.eu/open-science_en

Dopunski izvori:

- OpenAIRE. <https://www.openaire.eu/>
- European Open Science Cloud (EOSC). <https://eosc.eu/>
- Zenodo. <https://zenodo.org/communities/eu/>
- re3data.org. <https://www.re3data.org/>
- OpenDOAR. <https://v2.sherpa.ac.uk/opensoar/>
- Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://doaj.org/>
- ORCID. <https://orcid.org/>
- Creative Commons. <https://creativecommons.org/>
- EQUATOR Network. <https://www.equator-network.org/>
- Wilkinson MD i sur. The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. *Sci Data*. 2016;3:160018.
- UNESCO Recommendation on Open Science, 2021.
- Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu, 2012.
- Uredba (EU) 2016/679 (GDPR), Sl. list EU L 119/2016.
- Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, NN 42/2018.
- Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, NN 111/2021.